

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 16. januarja 1861.

Naši kmetje.

Slovenska dežela šteje veliko veliko tisuč (tavžent) kmetov, ki imajo na milijone oralov zemlje in katerih premoženje znaša veliko milijonov goldinarjev.

Kako je tedaj, da tako velika množica ljudi, morebiti največa izmed tistih stanov, ki si z delom kruh služijo, in tako premožna v svojem gospodarstvu, nima v deržavi toliko veljavnosti, kakor bi jo imela imeti po svojem posestvu?

Kako je to?

Kmet v nekdanjih časih je bil celó malo obrajtan človek v deržavi in vsaka mestna šlapa, ki je komaj toliko sežnjev zemlje imela kakor kmet za svojo hišo, je z zaničljivo besedo pitala „neumnega kmeta“. Tudi omikani ljudje so bili večidel teh misel, čeravno jim spodobnost ni pripustila, da bi bili to besedo tako očitno izrekli.

Sedaj, ko je kmet oprosten tlake in desetine in je postal sam svoj gospodar, je, hvala Bogú! to drugač. Krivično bi bilo, ako bi ne hotli spoznati, da kmet, kar je oprosten tistega jarma, je postal tudi veljavniši človek, in pa je pravih, časti vrednih možakov tudi med kmeti sedaj povsod veliko.

Deržava je kmeta postavila v versto vseh družih deržavljanov; pred postavo veljá toliko kot knez in grof. Al v javnem življenji kmet še zmiraj ne veljá toliko kakor drugi deržavljaní, in kar bi mogel po pravici veljati po svojem posestvu.

Al se v tem krivica godí kmetu ali ne?

Da! godí se mu krivica od ene strani, — od druge pa ne.

Godí se mu krivica, ker on, le na delo vezan, se v naših slabih ljudskih šolah ni toliko učil, da bi se bil povzdignil na nekolikošno stopnjo omikanja; on dela svoje reči tjé v en dan kakor je vidil svojega očeta ali soseda; kaj več in kaj družega se ni učil; roke so pridne, al um je zanemarjen; zato mu je mar le zato, da bi si pridobil premoženja, za drugo pa nič. Da je tedaj kmet zaostal za drugimi stanovi, ni on sam kriv.

Al kriv je vendar tudi on, ker vé, da Bog je le človeka, ustari, ne pa gospóda in ne kmeta; če bi količkaj mislil — in um mu je dan — bi sam laliko spoznal, da tudi kmetu je treba marsikterih vednost, sicer bi bila enaka z voličem, ki tudi pridno dela, ako bi delo samo bilo poklic človeški. Dnar je res velika moč, al vednost je še večja in žlahnejša, zakaj vednost pelje človeka k večemu dobičku; z dnarjem pa si nobeden ne more vednosti kupiti. In zatega voljo, ker kmet zaničuje vednost in jo imenuje le puhlo in nepotrebno igračo, si je sam kriv, da ga ta in uni očituje „neumnega“.

Pomislimo, da že več let so na Štajarskem, Kranjskem kmetijske šole; al koliko kmetov je poslalo svojih sinov v te šole? Če se jim ne plača, da grejo v šolo, ga ni skor nobenega v šoli. To je očitno znamenje, da kmetje ne cenijo podučjenja v šoli in vednost sploh ne.

Pa utegne kdo reči: „Jez potrebujem fanta domá, in

šola mi je predraga“. Če vam je fant kakor vlek le za delo, ne spoznate dolžnosti starišev. Če pa dnarja nimate ga v šolo poslati, vas ne bo noben pameten silil. Al dosti je kmetov, ki imajo premoženje, in od teh je govorjenje. Za bolj revne naj bi vsak kanton zložil dnarja za dve štiftengi, da bi se s temi dnarji pošiljali brihtni fantje v kmetijsko šolo, ki skozi 2 leti ne prizadeva preobilnih stroškov. Taki izučeni fantje bi se pozneje po lastnih skušnjah domá še bolj prebrisali in bili bi svojim soseskam živ iz gled. Po njih bi se v vsaki fari povzdignilo kmetijstvo in dobiček bi bil za celo deželo. Ker davki od leta do leta rastejo, je treba s posebno modrostjo zemlji še kaj več iz rok izviti, ker pa navadni kmet, če je še tako priden, ne more, kar ne vé, kje bi se dobička lotil.

Gospodarske skušnje.

(Da pitavni prešiči ostanejo ješči), ni boljega kot to, da se jim vsaki dan zraven navadne klaje še perišče ovsa daje, ki je bil tako-le osoljen: V pripravno posodo (škaf ali kad) deni toliko ovsa, da ti ga bo za dva dni dosti; vmes ga potresi s soljó, gori po verhu pa tudi, in potem vlij enmalo vode na oves. Ker se namočeni oves napné, se vé da posoda ne smé prepolna biti. Ako prešiča pitaš s kuhanim krompirjem, repo, siratko, otrobi itd. ti bo izperva vse rad žerl in se dobro redil. Al čez več tednov se mu ustavi večidel jed in pitanje ne gré več tako ročno od rok, kar je gospodarju v škodo. Da to odverne, naj ravná tako kakor smo gori rekli, in prepričal se bo sam, da ni bosa, kar smo svetovali. „N. l. Ztg.“

(Najbolja in najcenejša živa meja) se napravi iz gloga ali belega ternja (Weissdorn). Al vsak tega ne zná; zato naj povemo to-le: V jeseni naredi graben 2 čevlja širok, 2 do 3 čevlje pa globok. Spomladi verzi to zemljo, ako je dobra, v graben nazaj in vsadi va-njo glog po 4 pavce narazen (triletno ternje je bolje od dveletnega); če zemlja ni dobra, primešaj ji bolje. Ena sama versta je za mejo bolja kot dve versti, ker se tú spodnje mladice rade zadušé; le pozabiti ni, da mejo (plot) prvo leto in, če je treba, tudi v drugem letu, na tri pavce poréžeš, da prav gosta prihaja od spodej gori. Poznje leta obreži mejo vsako leto dvakrat, in sicer preden prvič in preden drugič poganja, da bo prav gosta. Poglavitna reč pa je, da germičje pridno okopavaš, da mu plevél močí ne zatara. Čez en čevelj ne pusti meje na široko rasti.

(Pesa ali krompir za krave). Če se pesa molznim kravam poklada, je mleko in sirovo maslo bolje kakor o krompirju. Koliko pa zdá pesa memo krompirja, da gospodar vé pravo zadeti? Natanjčne kemijske preiskave učijo, da 900 funtov pese zdá toliko kot 550 funtov krompirja. Po tej primeri se lahko prerajta prava mera pese, ako se kravam poklada namesto krompirja.

(Nova znajdba za razpošiljanje cepičev). „Pom. Monatschrift“ priporočuje sledeče pošiljanje cepičev pravi, da bo to velik dobiček za sadjorejo. Cepič, ko se